

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Миколаївської обласної військової адміністрації
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут

МАТЕРІАЛИ

Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Навчально-науковий
гуманітарний інститут

VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

м. Миколаїв
4 квітня 2025

54025, м. Миколаїв, пр. Героїв України 9,
тел.: +38(0512)42-47-33

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ТА
ФІЛОСОФІЇ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ**

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції

4 квітня 2025 року

МИКОЛАЇВ

2025

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

А 38

Науковий редактор: Людмила Матвієнко, кандидат історичних наук, доцент

Редакційна колегія: Ірина Ворчакова, кандидат політичних наук, доцент;

Оксана Гінкевич, кандидат педагогічних наук, доцент;

Людмила Мухіна, кандидат психологічних наук, доцент;

Оксана Патлайчук, кандидат філософських наук, доцент;

Михайло Федоренко, кандидат історичних наук, доцент;

Ірина Шаповалова, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено Вченою радою НУК

Протокол №4 від 25.04.2025

А 38

Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025. 721 с.

У матеріалах конференції подається комплексний аналіз актуальних проблем соціально-гуманітарних наук. Зокрема розглядаються психолого-педагогічні проблеми становлення особистості, осмислюються трансформації та перспективи сучасного соціального і політичного процесу; визначається специфіка дискурсу історії та розвитку регіональних медіа.

Матеріали конференції стануть у пригоді дослідникам соціально-гуманітарних наук, магістрантам, студентам.

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

Гончарова О. О., Литвиненко І. С. Деякі аспекти професійного вигорання у працівників гуманітарної сфери в контексті розвитку їхньої особистості ...	685
Малішевський С.М., Литвиненко І. С. Превенція депресії у людей похилого віку, в умовах війни	690
Корнієнко В. А., Олексюк О. М. Вплив військової служби на особистість.....	693
Новацький А. М., Рогальська-Яблонська І.П. Гіперактивність дитини дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема.....	697
Кухарчук І. О., Бобіна О. В. Нескінченний лютий: психологічні виклики війни	701
Панченко І. С., Мухіна Л. М. Психологічні особливості особистісного зростання підлітків	705

РОЗДІЛ VI

ТРЕНДИ ТРАДИЦІЙНИХ І МАРГІНАЛЬНИХ ГАЛУЗЕЙ МОВОЗНАВСТВА

Литвинова А. Д., Ворчакова І. Є. Вплив латини на юридичний дискурс та її переклад у сучасному праві	708
Фоменко К. А., Ворчакова І. Є. Залежність використання cockney accent та posh accent від соціального статусу носія мови	714
Гаврилюк О. О., Марущак О. В. Маргінальні сфери сучасної лексикології: методичні підходи до вивчення неологізмів у курсі етнолінгвістики	717

Гаврилюк О. О.

група 5711м,
Філологічний факультет
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
olena.gavriluk77@gmail.com

Марущак О. В.

кандидат філософських наук, старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін та філософії
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
a.marushak@ukr.net

Маргінальні сфери сучасної лексикології: методичні підходи до вивчення неологізмів у курсі етнолінгвістики

У тезах розглядаються методичні підходи до вивчення неологізмів як маргінальної сфери лексикології у межах етнолінгвістичного курсу. Обґрунтовується необхідність залучення комплексного аналізу новітньої лексики з урахуванням етнокультурних чинників.

Ключові слова: неологізми, етнолінгвістика, методичні підходи.

Постановка проблеми. У сучасному мовознавстві неологізми традиційно розглядаються в межах лексикології та неології, тоді як їхнє вивчення в етнолінгвістичному контексті залишається недостатньо розробленим. Як слушно зауважує Л. Рускуліс: «Одна із ролей особистості – національна» [1]. Неологізми як динамічні елементи мовної системи відображають культурні, соціальні та когнітивні зміни в суспільстві. Методичні підходи до інтегрованого вивчення неологізмів у курсі етнолінгвістики потребують систематизації та розширення.

Метою дослідження є розробка та теоретичне обґрунтування методичних підходів до вивчення неологізмів як маргінальної сфери сучасної лексикології у контексті етнолінгвістичних досліджень.

Актуальність дослідження зумовлена інтенсифікацією процесів неологізації в українській мові під впливом глобалізації, цифровізації та культурних трансформацій, необхідністю міждисциплінарного підходу до вивчення мовних інновацій.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Сучасна етнолінгвістика як наука, що досліджує взаємодію мовних та етнокультурних явищ, пропонує методологічний інструментарій для аналізу неологізмів не лише як лексичних одиниць, але й як культурних маркерів. Дослідниця О. Селіванова трактує неологізм як «слово чи сполуку, використані мовою в певний період на позначення нового або вже наявного поняття в новому значенні й усвідомлюється носіями мови» [2]. Нині відомо багато різноманітних підходів до вивчення неологізмів. Спираємося на дослідження І. Грицяя, який систематизує основні класичні підходи до вивчення неологізмів [3]:

Структурно-семантичний підхід – дозволяє досліджувати структуру і семантику новотворів, способи їх творення й особливості вживання, класифікувати нові слова та визначати їх місце в системі мови. Наприклад, неологізм «лайкнути» може бути проаналізований з точки зору його морфологічної структури, семантичного значення (виражати схвалення в соціальних мережах), способу творення (афіксація на основі запозичення) та граматичних особливостей (дієслово доконаного виду).

Соціолінгвістичний підхід – зосереджується на впливі соціально-економічних і політичних трансформацій на процеси неологізації, вивчає вплив просторіччя, професійних жаргонів і терміносистем на літературну мову. Соціолінгвістичне дослідження розглядає, як ці новотвори спочатку функціонували в конкретних соціальних групах (активістів, журналістів, військових), а потім проникли в загальновживану лексику.

Когнітивний підхід – пояснює появу неологізмів активною пізнавальною діяльністю людини, переосмисленням фактів і явищ, створенням нових об'єктів та ідей. Наприклад, неологізми «вишиванка», «кіборг» (у значенні захисник Донецького аеропорту), «азовець» набули специфічних етнокультурних конотацій, що становлять інтерес для етнолінгвістичних студій.

Функціональний підхід – аналізує способи утворення й адекватне вживання неологізмів у конкретних комунікативних актах, розглядає їх словотворчу, номінативну та емотивну функції. Функціональний аналіз дозволяє визначити, наскільки ефективно неологізм виконує своє комунікативне призначення в різних типах дискурсу та які функціональні переваги він має порівняно з уже існуючими мовними засобами.

Прагматичний підхід – досліджує варіативність неологізмів залежно від соціального, територіального, вікового та інших статусів учасників комунікації. Неологізми часто виступають маркерами розмежування «свого» і «чужого» культурного простору. У молодіжному середовищі виникають такі неологізми як «чілити», «крінж», «краш», вживання яких сигналізує про приналежність мовця до певної вікової групи.

Когнітивний підхід до вивчення неологізмів у етнолінгвістиці цілком відповідає сучасній когнітивно-комунікативній методиці навчання мови, про яку говорить М. Пентиліук, де «учень – не об'єкт, а суб'єкт цього процесу, що бере активну участь у ньому, розвиває своє мислення і мовлення, засвоюючи мову й користуючись нею» [4]. Інтеграція зазначених підходів у навчальний процес може здійснюватися через систему спеціальних завдань: структурно-семантичний аналіз неологізмів у етнокультурному контексті, дослідження соціально зумовленої динаміки неологізації, когнітивне моделювання концептосфер, функціональний аналіз неологізмів у різних типах етнокультурного дискурсу, прагматичний аналіз етнокультурних комунікативних стратегій, що реалізуються через неологізми.

Висновки. Вивчення неологізмів у курсі етнолінгвістики потребує застосування комплексного методичного інструментарію, що враховує їхню подвійну природу як лексичних інновацій та носіїв етнокультурної інформації. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці системи навчально-методичних матеріалів для забезпечення ефективного вивчення неологізмів у курсі етнолінгвістики з урахуванням специфіки національно-мовної картини світу українців у контексті глобалізаційних процесів.

Список використаних джерел

1. Рускуліс Л.В. Формування національно-мовної особистості майбутнього вчителя української мови (з урахуванням міжпредметних зв'язків). Українознавчий альманах. Випуск 9. Київ, Мелітополь, 2012. С. 328-331.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К., 2008. 712 с.
3. Грицай І. С. Сучасні підходи до вивчення неологізмів. Філологічні науки. Київ: КПІ, 2014. С. 15-17.
4. Пентиліук М.І. Мовна особистість майбутнього вчителя-словесника в контексті професійної підготовки. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2020. Ч.2. С.290–297.

Havryliuk O. O.
group 5711m,
Faculty of Philology
Admiral Makarov National University of Shipbuilding,
Mykolaiv, Ukraine
olena.gavriluk77@gmail.com

Marushchak O. V.
Candidate of Philosophical Sciences, Senior Lecturer
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Mykolaiv, Ukraine
a.marushak@ukr.net

Marginal areas of modern lexicology: methodological approaches to the study of neologisms in the course of ethnolinguistics

The thesis deals with methodological approaches to the study of neologisms as a marginal area of lexicology within the ethnolinguistic course. The necessity of involving a comprehensive analysis of the newest vocabulary with regard to ethno-cultural factors and sociolinguistic parameters is substantiated.

Keywords: neologisms, ethnolinguistics, methodological approaches.